

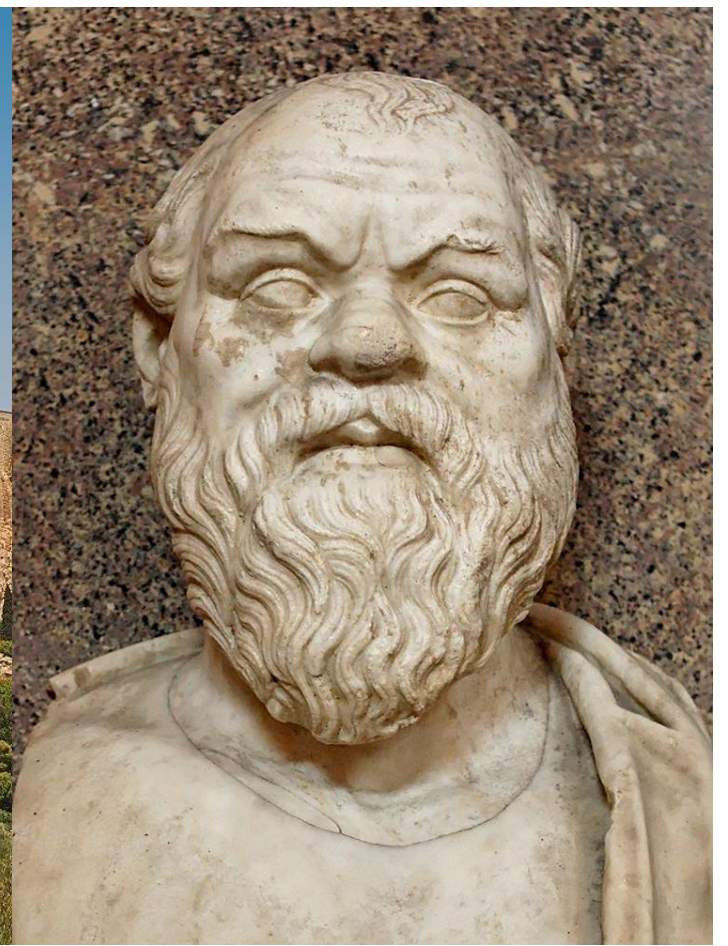

**Börja med att
se det här
bildspelet för
att få upp
intresset**

ANTIKEN

A detailed marble sculpture of a man and a woman in an intimate embrace. The man, with curly hair, is leaning over the woman, his hands resting on her chest and waist. The woman is reclining, looking up at him. The sculpture is set against a background of a classical building facade with columns.

5 %
älskar
historia

ANTIKEN

Den varade från ca 800 f.Kr till ca 500 e.Kr.] Epoken kännetecknas av stort kulturellt inflytande från Antikens Grekland och Romarriket.

ANTIKEN

Antiken (av latin antiquus 'forntida, gammaldags', av ante 'före') är en epok i Medelhavsområdets historia. Den varade från ca 800 f.Kr till ca 500 e.Kr. Epoken kännetecknas av stort kulturellt inflytande från Antikens Grekland och Romarriket.

Under antiken formades det klassiska västerländska kulturarvet inom särskilt filosofi, konst, politik, astronomi och matematik. Kristendomen formades i stor utsträckning under senantiken och modern empirisk naturvetenskap uppstod endast långt senare. I södra Europa, men inte nödvändigtvis på andra platser, följdes antiken av en kulturell nedgång; förnyat intresse för antik kultur har därför betecknats som en pånyttfödelse, eller renässans. I den europeiska kulturen är antiken intimt förknippad med ordet klassisk i betydelsen traditionell och av bestående värde. Historiskt har det klassiska arvet från Grekland och Rom utgjort en självklar referens inom konst, vetenskap och filosofi.

ANTIKENS KONST

Med antikens konst avses här konsten som producerades i Mesopotamien och medelhavsvärlden från den sumeriska kulturen omkring 3000 f.Kr. till den arabiska erövringen av större delen av detta område omkring 600 e.Kr.. Detta är en oerhört lång tidsperiod och ett enormt stort geografiskt område. Under olika långa perioder har visserligen stora delar av detta område varit enat under romarna, kristendomen och islam men i ännu högre grad har lokala särdrag skapat en lång rad vitt skilda kulturella uttryck. Någon konst som kan sägas vara typisk för hela antiken finns inte.

ANTIKEN S FILOSOFI

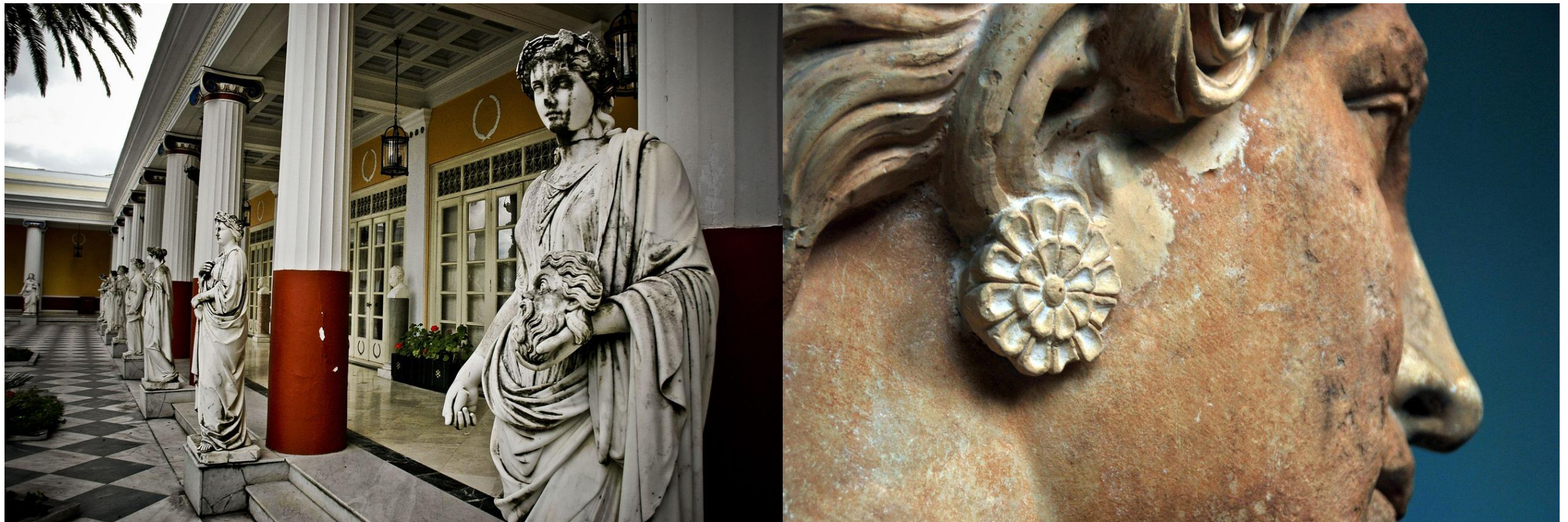
Filosofins historia förklarar både hur olika problem och frågeställningar i filosofin uppstått och hur de besvarats genom historien. Genom denna kunskapsbank av frågor och svar är en filosof bättre rustad för att hantera både tidlösa och nya frågeställningar. Historia är därför betydligt viktigare i filosofi än de flesta andra ämnen. Genom filosofins historia har argument ställts mot argument och därigenom givit en skatt av uppslag för att lösa filosofiska problem. Genom att filosofin har varit en avancerad vetenskap sedan antiken, finns det ofta mer att hämta i filosofins historia än i flera moderna discipliner. Även för ett nytt ämne som exempelvis bioetik kan det vara meningsfullt att se vad filosofer genom historien tänkt i liknande frågor. Vilken betydelse har till exempel Jeremy Benthams skrifter för en given fråga i etik, eller kan konfucianism eller någon gestalt i indisk filosofi ge ett bidrag till frågan? Filosofins historia kan även studeras som en del av idéhistoria.

Den västerländska filosofins historia börjar med försokratikerna. De är de första som ställer sig frågor om världen i syfte att hitta en vetenskaplig förklaring, som inte utgår från gudar. Idéer kritiserades och förnyades med de insikter som diskussion gav. Försokratikerna är på detta sätt föregångare till den moderna vetenskapen. Kända försokratiker är Thales från Miletos, som ansåg att allt består av vatten, Parmenides, Pythagoras, Demokritos, som ansåg att allt består av atomer, och Herakleitos, som ansåg att allt består av eld. Filosofernas svar hade knappast någon större inverkan på efterföljande generationer, men deras metodik och frågorna de ställde fortsatte att sysselsätta västerländska filosofer fram till modern tid. Sofisterna var ett slags lärare, som mot betalning delade med sig av sin vishet. De lärde framför allt ut retorik och filosofi, och verkar ha betraktat rättvisa och rätt och fel som sociala konventioner.

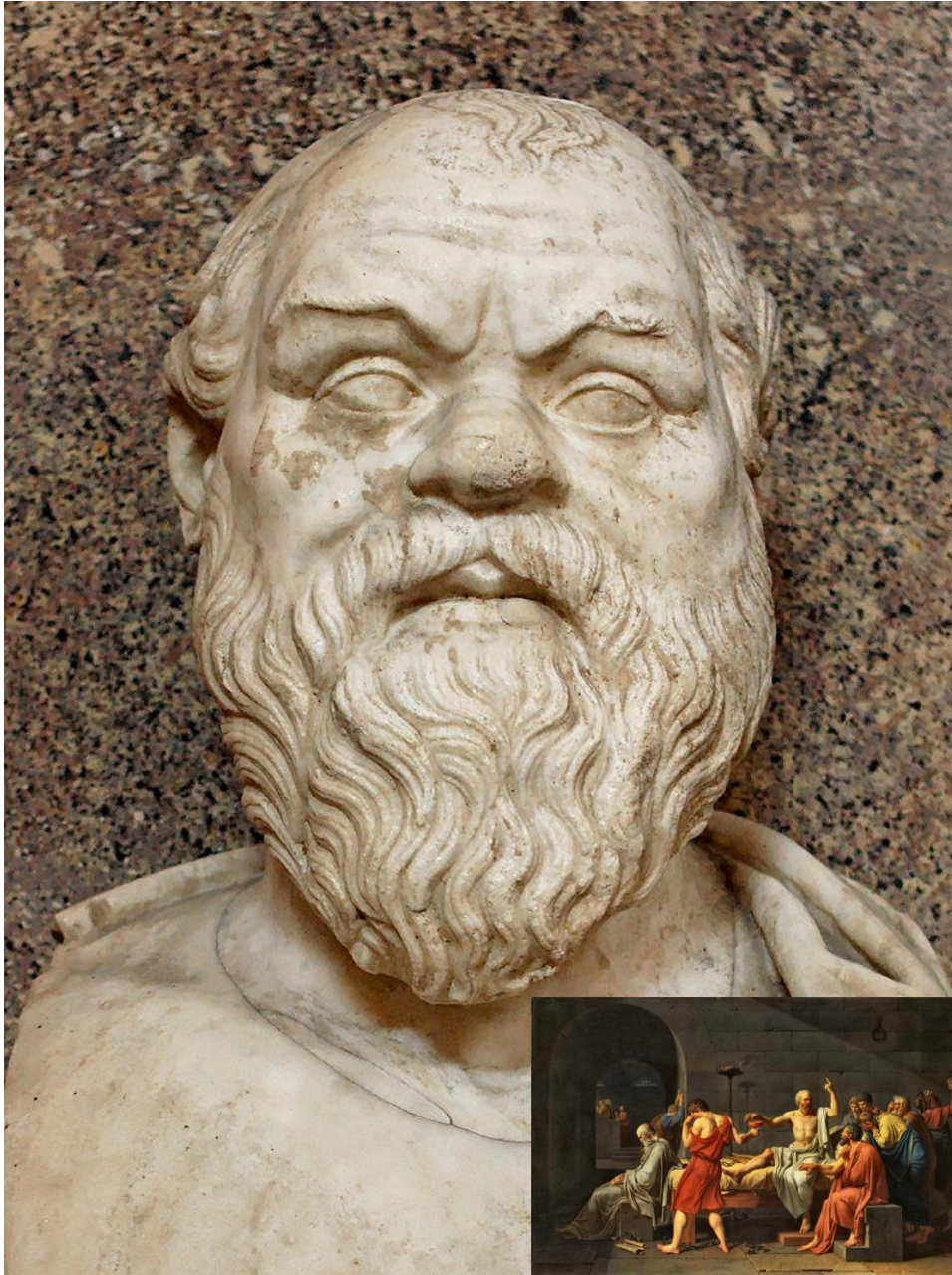

**HERAKLEITOS, MÅLNING AV
JOHANNES MOREELSE (1604-1634).**

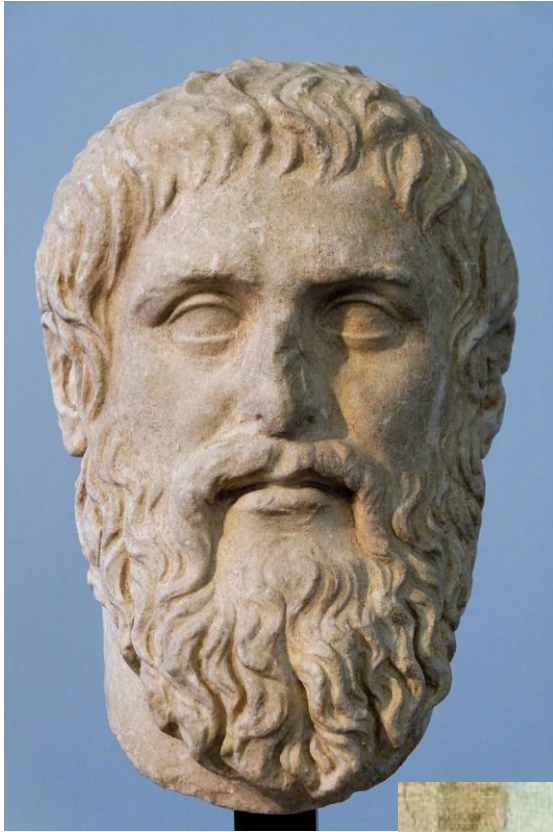
De mest inflytelserika bland dessa äldre sofister var: Protagoras och Gorgias. Bland de senare hörde Prodikos från Keos, Hippias från Elis, Dionysiodoros, Kritias och Diagoras till de mest inflytelserika. Protagoras mest berömda uttalande är: "Människan är alltings mått: av alla saker som är, det som de är och av saker som inte är, det som de inte är". Citatet finns återgivet i Platons Theaitetos, sektion 152a. Likt många fragment ur försokratisk filosofi har denna fras förmedlats till oss utan sammanhang och dess betydelse är öppen för tolkning. Platon tillskriver Protagoras relativism och använder sina föregångares läror som skärm till hans eget åtagande för objektiva och transcendenta verkligheter och värden. Platon tillskriver också Protagoras en tidig form av fenomenologi.

BUST OF SOCRATES. MARBLE, ROMAN COPY AFTER A GREEK ORIGINAL FROM THE 4TH CENTURY BC. FROM THE QUINTILI VILLA ON THE VIA APPIA.

Sokrates född cirka 469 f.Kr., död 399 f.Kr. var en klassisk grekisk filosof från Aten. Sokrates anses som en av grundarna av västerländsk filosofi; han är en gåtfull figur som endast är känd genom sina studenters redogörelser. Platons dialoger är de mest innehållsrika källorna, som överlevt sedan antiken. Genom porträtteringen i Platons dialoger har Sokrates blivit ryktbar för sina bidrag inom etikens område. Det är genom Platons beskrivningar bilden av Sokrates gärningar inom områdena kunskapsteori och logik visades och de influerade Platons idéer och angreppssätt och har fortsatt att stå som grund för en stor del av den västerländska filosofin. Sokrates dömdes till döden av Atens folkförsamling och avrättades 399 f.Kr. efter en skenrättegång anklagad för att vara ateist, sofist och för att ha vilselett ungdomen från att följa gällande lagar och principer. Hans tankar och idéer är dock präglade av att han varken var ateist eller sofist.

Platon som
han framställs
av Rafael i
fresken
Skolan i Aten.

Platon född 428 f.Kr. i Aten, död 348 f.Kr. i Aten, var en klassisk grekisk filosof, matematiker och författare. Han är antagligen den mest inflytelserika personen inom västerländsk filosofi. Platon grundade skolan Platons akademi (akademeian) som tillsammans med Aristoteles Lyceum fick ett dominerande inflytande inom tidens vetenskap och filosofi. Han är upphovsman till platonismen som är en av den västerländska filosofins huvudriktningar. Platon tillhörde i sin ungdom kretsen runt Sokrates och var runt 27 år när denne avrättades. Till skillnad från de flesta andra antika författare så tros samtliga Platons skrifter ha överlevt fram till idag.

I de dialoger av Platon som brukat räknas som tidiga, som Charmides, uppträder Sokrates som samtalsledare men också som en person som tillkallas som rådgivare i livsfrågor (han har en liknande roll i Xenofons Minnen av Sokrates [Memorabilia]). Senare blir Sokrates (i dialogerna) mer och mer den som talar med enstaka inpass från deltagarna, som ofta säger mest "Ja, Sokrates" eller "Förvisso, Sokrates" och det har därför av de flesta antagits att Sokrates i Platons dialoger alltmer blir ett språkrör för Platon, i takt med att han utvecklar sina egna idéer – utifrån en allmän grund han övertagit från sin gamle mästare, men ändå självständigt.

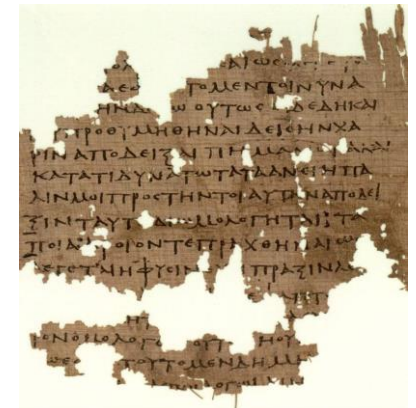
IDEALSTATEN

PLATON HADE MÅNGA FILOSOFISKA ÅSIKTER SOM HANDLADE OM SAMHÄLLET, SÄRSKILT TANKEN OM IDEALSTATEN. DET FINNS VISSA SKILLNADER I HANS TIDIGA OCH SENARE ÅSIKTER. NÅGRA AV DE MEST KÄNDA DOKTRINERNA FINNS I STATEN UNDER HANS MELLERSTA PERIOD. PLATON, GENOM SOKRATES ORD, ANSER ATT SAMHÄLLET HAR EN TREDELAD STRUKTUR SOM SAMMANFALLER MED SJÄLENS STRUKTUR. DE TRE DELARNA I KROPPEN REPRESENTERAR DE TRE DELARNA I SAMHÄLLET.

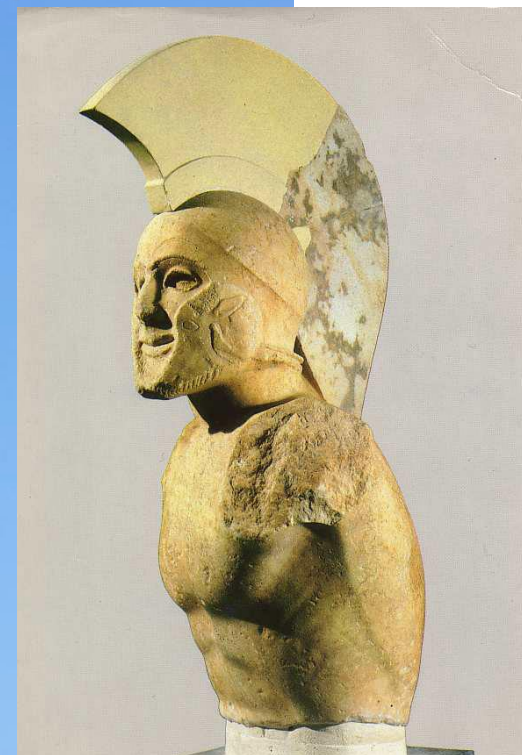
Produktion, vilket representerar magen. Arbetare, snickare, murare, handelsmän, bönder, etc.
Skydd, vilket representerar bröstet. Krigare eller vakter, de som är äventyrslystna, starka och modiga; soldater i armén.
Styre, vilket representerar huvudet. Härskare eller filosof-kungar, de som är intelligenta, rationella, självkontrollerande, förälskade i visdomen, väl passande för att fatta beslut för samhället.
Enligt denna modell avfärdas principerna av den atenska demokratin (såsom den var under denna tid) eftersom endast ett fåtal är kompetenta nog att styra. Istället för retorik och övertalning säger Platon att rationalitet och visdom skall styra.

Platon hade som matematiker intresse för astronomi, men odlade detta främst för att han menade att studier av himlafenomen var nyttiga både för samhällets ledare och folk i gemen.

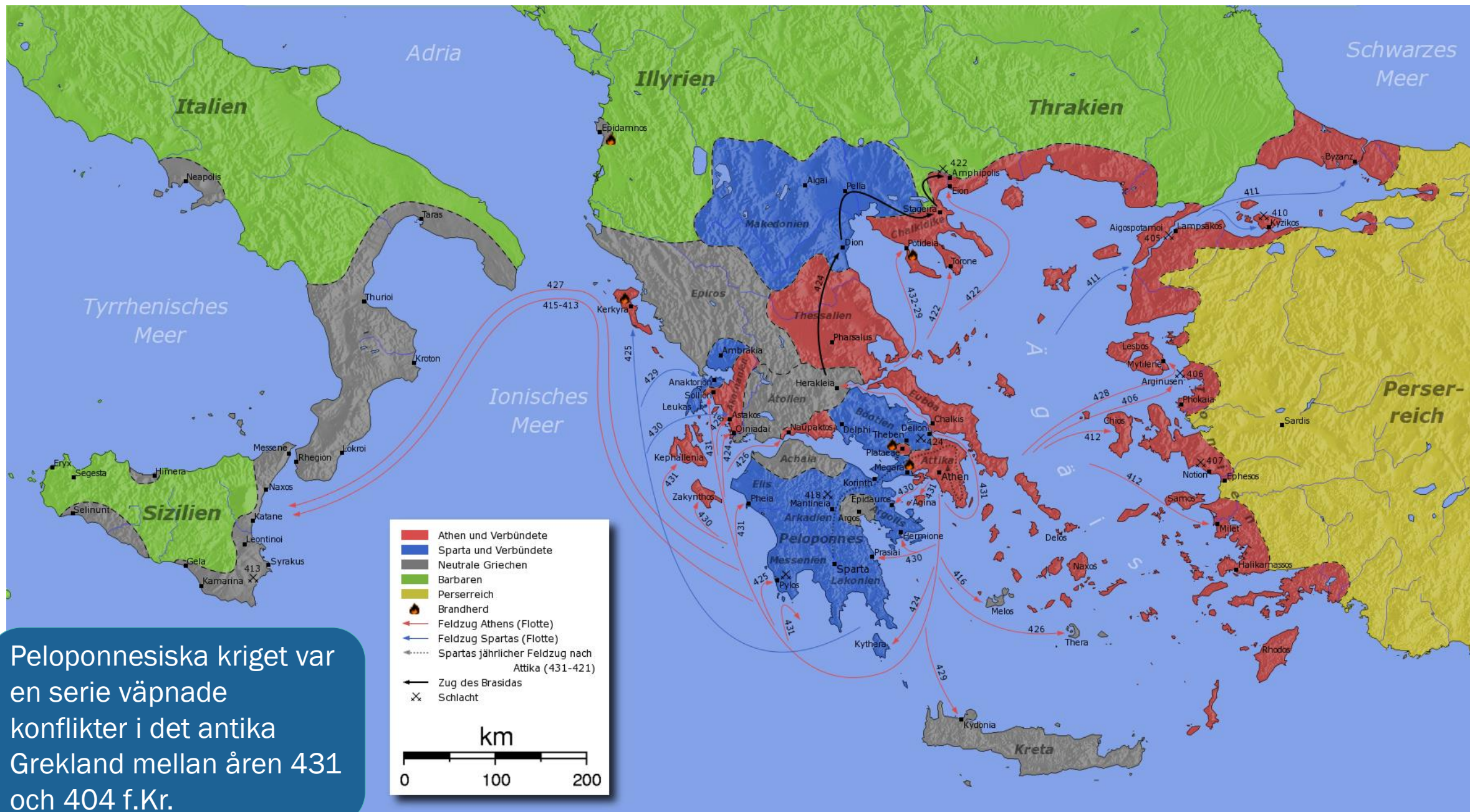
**PAPIRUS OXYRHYNCHUS,
MED FRAGMENT FRÅN
PLATONS STATEN.**

Sparta (Spartis) är en grekisk stad med 15 500 invånare (år 2005) belägen vid floden Eurotas i Lakonien på södra Peloponnesos. Under antiken var Sparta en självständig statsstat, som blivit mest känd för sin betydelsefulla krigsmakt. Periodvis tävlade staden med Aten om positionen som ledande grekisk statsstat.

Marmorstaty av en hoplit med tillhörande hjälm (400-talet f.Kr.), förmodligen Leonidas, Sparta, Spartas Arkeologiska Museum, Grekland.

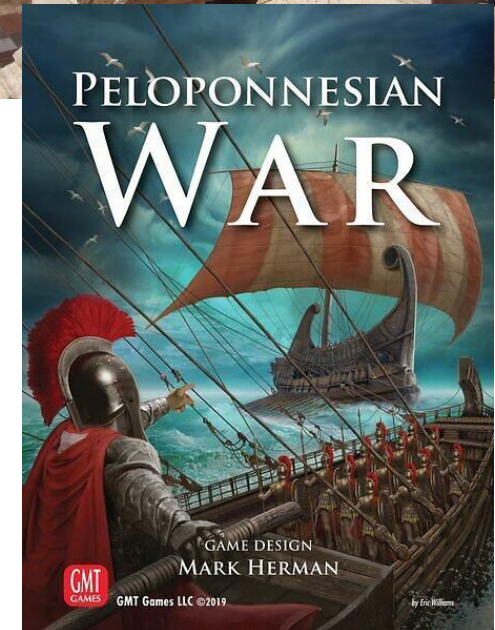
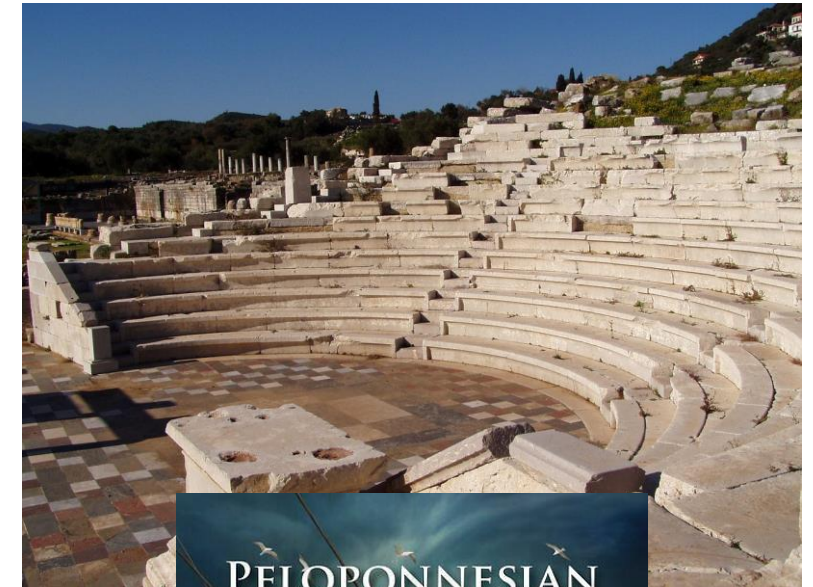

Peloponnesiska kriget var en serie väpnade konflikter i det antika Grekland mellan åren 431 och 404 f.Kr.

PELOPONNESISKA KRIGET

Den enda orsaken till kriget var att Sparta och dess allierade inte längre ville acceptera Aten växande makt. Atenarnas strategi gick ut på att lägga Attika öppet och låta lantbefolkningen söka skydd inom Atens murar och den långa muren mellan Aten och Pireus. Man lade vikten på herraväldet till sjöss och på de starka finanserna samt låta flottan sköta tillförseln av förnödenheter till den ointagliga staden samtidigt som man genom strider utmattade fienden.

Kriget var länge jämnt mellan de stridande parterna och 422 slöts en fred som dock blev kortvarig. Ett nytt skede i började 415 då atenarna sände en stor flotta till Syrakusa på Sicilien för att säkra kontrollen även över de greker som levde i väster. Företaget slutade med ett katastrofalt nederlag 414 varvid Aten blev starkt försvagat. Spartanerna fick fotfäste i Dekeleia på Attika och stoppade därmed atenarnas framstötar. Med hjälp av perserna stärkte de också sin sjömakt, medan flera medlemmar i attiska sjöförbundet drog sig ur anslutningen till Aten.

DEN ROMERSKA SENATEN

CICERO FÖRDÖMER CATILINA. FRESK AV CESARE MACCARI.

Den romerska senaten (från latin senatus, 'de äldres råd', av senex, 'gammal') var en av de centrala statsorganen i Antikens Rom. Senaten bestod ursprungligen av huvudmännen, patres, för de patriciska familjerna, vilka sägs ha insatts av Romulus och Remus, för att utgöra ett hundramannaråd (latin centumviri) åt kungen i viktiga angelägenheter.

Tvärtemot vad man tidigare har trott var de östra stadsstaterna i antikens Grekland både demokratiska och självständiga. Antikens Grekland, från Magna Graecia i väst till Mindre Asien i öst, bestod av drygt 1 000 stadsstater som alla hade sitt eget politiska styrelseskick. Varje stadsstat hade sin egen folkförsamling där alla myndiga manliga medborgare hade rätt att delta aktivt och ett råd som förberedde ärenden. Beslut som fattades dokumenterades på förgängliga material som papyrus eller vaxtavlor och arkiverades i stadsarkiven. Vissa beslut som man ansåg särskilt betydelsefulla att visa upp höggs in på marmorstelar och sattes upp på offentliga platser. De demokratiskt formulerade besluten minskar radikalt i antal från mitten av 100-talet f Kr, för att så småningom försvinna helt. En möjlig och trolig orsak till detta är Roms gradvisa expansion i området. Under det romerska styret hade grekerna inte längre möjlighet att bestämma sin egen dagordning, och de utrikespolitiska ärendena försvinner från inskrifterna.

Sparta (Spartis) är en grekisk stad med 15 500 invånare (år 2005) belägen vid floden Eurotas i Lakonien på södra Peloponnesos. Under antiken var Sparta en självständig stadsstat, som blivit mest känd för sin betydelsefulla krigsmakt. Periodvis tävlade staden med Aten om positionen som ledande grekisk stadsstat.

Marmorstaty av en hoplit med tillhörande hjälm (400-talet f.Kr.), förmodligen Leonidas, Sparta, Spartas Arkeologiska Museum, Grekland.

